

SPIS TREŚCI

Wstęp	13
Rozdział I. Założenia metodologiczne	19
1.1. Cele pracy	19
1.2. Stan badań	20
1.3. Perspektywa badawcza i metodologia	25
1.4. Kryteria doboru źródeł	30
1.5. Struktura pracy	41
CZĘŚĆ PIERWSZA. W KRĘGU DZIEJÓW IDEI POPULARYZACJI I FORM GATUNKOWYCH	
Rozdział II. Z dziejów kształtowania się idei popularyzacji	47
2.1. Starożytne korzenie popularyzacji	48
2.2. Łacińskie średniowiecze i uprzystępnianie pojęć	51
2.3. Przełom odrodzeniowy – dzieło Galileusza i popularyzacja w językach narodowych	53
2.4. Działalność popularyzatorska uczonych epoki oświecenia	56
2.5. Popularyzacja nauki i wiedzy w czasach niewoli (lata 1832–1890)	60
2.6. Przełom XIX i XX wieku (lata 1890–1918) – tłumaczenia, parafrazy, kompilacje i oryginalne dzieła popularnonaukowe	62
2.7. Dwudziestolecie międzywojenne – kontynuacja i rozwój form popularyzacji	69
Rozdział III. Świadomość genologiczna na przełomie XIX i XX wieku	73
Rozdział IV. „Rodzina” gatunków popularnonaukowych na przełomie XIX i XX wieku	85
4.1. Próby klasyfikacji	85
4.2. Gatunki popularnonaukowe w świetle teorii podobieństwa rodzinnego	89
4.2.1. Monografia popularnonaukowa a podręcznik	91
4.2.2. Monografia popularnonaukowa a monografia naukowa	92
4.2.3. Monografia popularnonaukowa a cykl wykładów lub pogadanek	92
4.3. Przedmiot badania w świetle klasyfikacji genologicznych	93

CZĘŚĆ DRUGA. W KRĘGU ANALIZ

Rozdział V. Struktura formalna książki popularnonaukowej	101
5.1. Aspekt strukturalny	101
5.1.1. Stan badań	101
5.1.2. Pojęcie struktury	103
5.1.3. Pojęcie i zakres ramy delimitacyjnej	105
5.1.4. Związek struktury i gatunku	106
5.1.5. Komponenty strukturalne książki popularnonaukowej	107
5.2. Tytuł i jego funkcje	108
5.2.1. Struktura semantyczna i kompozycyjna tytułów	110
5.2.2. Struktura formalnojęzykowa tytułów	115
Tytuły nominalne	115
Tytuły werbalne	118
5.3. Organizacja fragmentów inicjalnych	120
5.3.1. Autoprezentacja nadawcy	122
5.3.2. Nawiązanie kontaktu z czytelnikiem	124
5.3.3. Zapowiedź tematu	128
5.3.4. Granice podejmowanej problematyki	128
5.3.5. Wstępne wartościowanie tematu i zaakcentowanie jego wartości poznawczej	129
5.3.6. O konieczności poznania	130
5.3.7. Informacja o gatunku	131
5.3.8. Modele organizacyjne wstępu	132
Model 1. Od relacji N-O do tematu	132
Model 2. Od tematu do relacji N-O	133
Model 3. Temat jedynym obiektem opisu	133
Model 4. Temat i relacja N-O jednocześnie	133
5.4. Wewnętrzne uporządkowanie tekstu głównego	135
5.4.1. Jednostki tektoniczne	135
5.4.2. Struktura tematyczna	137
Podział na rozdziały	139
Podział na akapity i sekwencje akapitów	140
5.4.3. Delimitacja wewnątrztekstowa za pomocą wypowiedzi metatekstowych	144
5.5. Organizacja fragmentów finalnych	148
5.5.1. Informacje o zakończeniu wypowiedzi	150
5.5.2. Podsumowanie treści	150
5.5.3. Zamknięcie relacji nadawczo-odbiorczej	152
5.5.4. Schematy kompozycyjne zakończenia	154

5.6. Jednostki paratekstualne jako elementy nieobligatoryjne	156
5.6.1. Przypisy	159
5.6.2. Komponenty ikoniczne	165
5.6.3. Streszczenia, pytania kontrolne, polecenia, tabele, bibliografie	168
5.6.4. Parateksty edytorskie	168
Objaśnienie	168
Podziękowanie	169
Dedykacja	169
5.7. Wnioski	170
 Rozdział VI. Rozmowa ucząca, czyli o relacji uczonego-popularyzatora i niespecjalisty	
6.1. Aspekt pragmatyczny	175
6.1.1. Dialogowość jako cecha przekazu popularnonaukowego	175
6.1.2. Pojęcie dialogu i dialogowości	176
6.1.3. Zakres i cel badań	177
6.1.4. Modelowy układ nadawczo-odbiorczy	177
6.2. Relacja osobowa	179
6.2.1. „Ja” popularyzatora	181
6.2.2. „My” popularyzatora	184
6.2.3. „Ty” niespecjalisty	190
6.2.4. „Wy” niespecjalisty	192
6.2.5. „On”, „oni”, „czytelnik”, „ktoś”, „każdy”, „wszyscy”	195
6.3. Relacja bezosobowa	198
6.4. Struktury tekstowe o charakterze dialogowym	200
6.4.1. Struktury pytajno-dialogowe	201
6.4.2. Wyimaginowane dialogi	204
6.4.3. Przytoczenia	205
6.5. Wnioski	206
 Rozdział VII. Wartościowanie treści, czyli stosunek nadawcy do opisywanej rzeczywistości	
7.1. Aspekt poznawczy i aksjologiczny	213
7.2. Wartościowanie w dyskursie popularnonaukowym	214
7.2.1. Podstawowe pojęcia	216
7.2.2. Cel i zakres projektowanych analiz	217
7.3. Wartościowanie pozytywne	218
7.3.1. Przymiotniki w stopniu równym (<i>wybitny, doskonały, ciekawy...</i>)	219
7.3.2. Stopniowanie przymiotników (<i>doskonalszy, jeden z najdoskonalszych, najdoskonalszy...</i>)	223

7.3.3. Rzeczowniki (<i>znawca, dokładność, istotka ...</i>)	224
7.3.4. Wykrzyknienia (<i>To jest fakt ponieważ sensacyjny!</i>)	226
7.3.5. Nagromadzenia określeń wartościujących i laudacje	227
7.4. Wartościowanie negatywne	227
7.4.1. Przymiotniki w stopniu równym (<i>tępy, niezasłużony, głupi ...</i>)	228
7.4.2. Przymiotniki i przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym (<i>szkodliwiej, najgorszy ...</i>)	230
7.4.3. Rzeczowniki negatywne (<i>znachor, frazesy, niezaradność ...</i>)	230
7.4.4. Nagromadzenia określeń wartościujących i krytyka	231
7.4.5. Wartościowanie ilościowe	232
7.5. Wnioski	233

Rozdział VIII. Obrazowość jako kategoria stylistyczna służąca

przystępności	237
8.1. Aspekt stylistyczny	237
8.2. Właściwa obrazowość	239
8.2.1. Metafory	242
8.2.2. Porównania	244
8.2.3. Personifikacje	247
8.3. Komparans jako tzw. wiedza wspólna	252
8.4. Wnioski	255

Podsumowanie	259
---------------------------	-----

Wykaz i opis bibliograficzny źródeł	263
--	-----

Źródła podstawowe	263
„Wykłady popularne” w formie książkowej	263
„Pogadanki” w formie książkowej	266
„Odczyty” w formie broszur	266
Źródła uzupełniające	267
Gatunki paraliterackie: „czytanki”, „opowiadania”, „gawędy”, „bajki”	267
Zbiory różnych form gatunkowych	269
Tłumaczenia i adaptacje dzieł obcych	269

Bibliografia	273
---------------------------	-----

Aneks	291
--------------------	-----

A) Części inicjalne	291
---------------------------	-----

B) Części finalne	308
-------------------------	-----

C) Ilustracje	314
---------------------	-----

Polish popular science monograph on the turn of 19th and 20th century.

Genological study (Summary)	325
--	-----

Od Redakcji	329
--------------------------	-----